IQRO JURNALI , IQRO JOURNAL, ИКРО ЖУРНАЛИ
ISSN:2181-4341| wordlyknowledge.uz/index.php/iqro
Volume 21 Issue 2 May 2026

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY MAJLISI: DAVLATNING QONUN CHIQARUVCHI ORGANI

Doniyorov Sarvarbek Salim o’g’li
Namangan davlat universiteteti
Yuridik fakulteti 1-bisqich talabasi
Doi: https://doi.org/10.5281/zenodo.20304554

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining davlat boshqaruvidagi o‘rni va vazifalari, uning qonun chiqaruvchi organ sifatidagi roli yoritiladi. Maqolada Oliy Majlisning tarkibi, palatalari – Qonunchilik palatasi va Senat, ularning vakolatlari va qarorlar qabul qilishdagi ahamiyati batafsil tahlil qilinadi. Shuningdek, maqolada qonun chiqarish jarayoni, deputatlarning faoliyati, hamda fuqarolar manfaatlarini himoya qilishdagi vazifalari ko‘rib chiqiladi. Tadqiqotda Oliy Majlisning demokratik davlatning poydevori sifatidagi o‘rni va jamiyat hayotidagi muhim roli ta’kidlangan.

Kalit so‘zlar: Oliy Majlis, qonun chiqaruvchi organ, Qonunchilik palatasi, Senat, deputatlar, qonun qabul qilish, demokratik davlat, fuqarolik jamiyati, vakolatlar, qonun chiqarish jarayoni.

O‘zbekiston Respublikasi mustaqillik yillarida demokratik davlat sifatida shakllanib, qonun ustuvorligi va fuqarolarning huquq hamda erkinliklarini ta’minlashni asosiy maqsad qilib olgan. Shu nuqtai nazardan, davlat hokimiyatining qonun chiqaruvchi organi sifatidagi roli alohida ahamiyatga ega bo‘ladi. O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi – mamlakatning yagona qonun chiqaruvchi organi bo‘lib, uning faoliyati davlat siyosati, iqtisodiyot, ijtimoiy hayot va jamiyatning boshqa sohalariga bevosita ta’sir ko‘rsatadi.

Oliy Majlis tarkibiga ikki palata – Qonunchilik palatasi va Senat kiradi, ularning har biri o‘ziga xos vakolat va funksiyalarni bajaradi. Qonunchilik palatasi asosan qonunlarni ishlab chiqish va qabul qilish, byudjet va moliyaviy masalalarni nazorat qilish bilan shug‘ullanadi, Senat esa hududlar manfaatlarini himoya qilish, qonunlarning amaliyotga tatbiq etilishini kuzatish va nazorat qilish vazifasini bajaradi.

Shu bilan birga, Oliy Majlisning faoliyati demokratik jarayonlarni mustahkamlash, fuqarolarning siyosiy faolligini oshirish va davlat boshqaruvidagi shaffoflikni ta’minlashga xizmat qiladi. Qonun chiqarish jarayoni, deputatlarning tashabbuskorligi va ularning fuqarolar manfaatlarini himoya qilishi Oliy Majlisning davlat hayotidagi markaziy o‘rni ekanligini tasdiqlaydi. Shu nuqtai nazardan, Oliy Majlis nafaqat qonun qabul qiluvchi organ, balki demokratik jamiyatning poydevori sifatida ham faoliyat yuritadi.

Oliy Majlisning tashkil etilishi va tarkibi. O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi mamlakatning yagona qonun chiqaruvchi organi sifatida davlat hokimiyatining muhim bo‘g‘ini hisoblanadi. U ikki palatadan iborat: Qonunchilik palatasi va Senat. Qonunchilik palatasi deputatlari to‘g‘ridan-to‘g‘ri saylov orqali saylanadi va asosan qonunlarni ishlab chiqish, davlat byudjeti va moliyaviy nazoratni amalga oshirish bilan shug‘ullanadi. Senat esa hududlar manfaatlarini himoya qilish, qonun loyihalarini ko‘rib chiqish va ularni tasdiqlash hamda amaliyotga tatbiq etilishini nazorat qilish vazifasini bajaradi. Har ikki palata o‘rtasida qonun loyihalarini muvofiqlashtirish va samarali qabul qilish mexanizmlari ishlab chiqilgan[1].

Oliy Majlisning vakolatlari. Oliy Majlisning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat: qonun chiqarish, moliyaviy va byudjet nazorati, Prezident va hukumat faoliyatini kuzatish hamda

fuqarolar manfaatlarini himoya qilish. Deputatlar o‘z saylovchilari tomonidan bildirgan muammolar va takliflarni parlament ishida aks ettiradi, bu esa Oliy Majlisning demokratik jamiyatdagi markaziy o‘rnini mustahkamlaydi. Qonunlar ishlab chiqish jarayoni esa davlat siyosatining barqarorligi va fuqarolarning huquqiy kafolatlarini ta’minlashda muhim ahamiyatga ega.

Qonun chiqarish jarayoni. Qonun loyihalari deputatlar, hukumat organlari yoki boshqa qonun chiqaruvchi tashabbuskorlar tomonidan kiritiladi. Loyihalar avvalo Qonunchilik palatasida birinchi o‘qishda muhokama qilinadi va tegishli komissiyalar tomonidan batafsil tahlil qilinadi. Shundan so‘ng Senat tomonidan ko‘rib chiqilib, zarur bo‘lsa o‘zgartirishlar kiritiladi. Yakuniy tasdiq Prezident tomonidan beriladi[3]. Bu jarayon Oliy Majlisning shaffofligini ta’minlaydi va demokratik tamoyillarga rioya qilishini kafolatlaydi[2].

Oliy Majlisning jamiyatdagi roli. Oliy Majlis nafaqat qonun chiqaruvchi organ, balki fuqarolarning huquq va manfaatlarini himoya qiluvchi demokratik institut sifatida faoliyat yuritadi. Deputatlar xalqni vakillik qiladi, ularning tashabbus va muammolari orqali jamiyatning siyosiy, ijtimoiy va iqtisodiy rivojlanishiga hissa qo‘shadi. Shuningdek, Oliy Majlis qonunlarni ishlab chiqish va nazorat qilish orqali davlat barqarorligini, shaffofligini va demokratik tizimni mustahkamlaydi. Bu institutning mavjudligi va faoliyati fuqarolarning siyosiy faolligini oshirish va demokratik institutlarni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Oliy Majlis va fuqarolik jamiyati. Oliy Majlis fuqarolik jamiyatining rivojlanishida ham muhim o‘rin tutadi. Deputatlar va Senat a’zolari orqali aholining turli qatlamlari davlat siyosatida o‘z fikrini bildiradi va ijtimoiy muammolarni hal etishda ishtirok etadi. Shu tariqa, Oliy Majlis jamiyat va davlat o‘rtasidagi samarali aloqani ta’minlovchi asosiy platforma hisoblanadi[3].

O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi mamlakatning yagona qonun chiqaruvchi organi sifatida davlat hokimiyatining muhim bo‘g‘ini tashkil etadi. U ikki palatadan iborat – Qonunchilik palatasi va Senat. Qonunchilik palatasi deputatlari to‘g‘ridan-to‘g‘ri saylov orqali saylanadi va asosan qonunlarni ishlab chiqish, davlat byudjeti va moliyaviy nazoratni amalga oshirish bilan shug‘ullanadi. Senat esa hududlar manfaatlarini himoya qilish, qonun loyihalarini ko‘rib chiqish va ularni tasdiqlash hamda amaliyotga tatbiq etilishini nazorat qilish

vazifasini bajaradi. Har ikki palata o‘rtasida qonun loyihalarini muvofiqlashtirish va samarali qabul qilish mexanizmlari mavjud.

Oliy Majlisning asosiy vakolatlari qonun chiqarish, moliyaviy va byudjet nazorati, Prezident va hukumat faoliyatini kuzatish hamda fuqarolar manfaatlarini himoya qilishni o‘z ichiga oladi. Deputatlar o‘z saylovchilari tomonidan bildirgan muammolar va takliflarni parlament ishida aks ettiradi, bu esa Oliy Majlisning demokratik jamiyatdagi markaziy rolini mustahkamlaydi. Qonunlar ishlab chiqish jarayoni davlat siyosatining barqarorligi va fuqarolarning huquqiy kafolatlarini ta’minlashda muhim ahamiyatga ega.

Oliy Majlis nafaqat qonun chiqaruvchi organ, balki fuqarolarning huquq va manfaatlarini himoya qiluvchi demokratik institut sifatida faoliyat yuritadi. Deputatlar xalqni vakillik qiladi, ularning tashabbus va muammolari orqali jamiyatning siyosiy, ijtimoiy va iqtisodiy rivojlanishiga hissa qo‘shadi. Shuningdek, Oliy Majlis qonunlarni ishlab chiqish va nazorat qilish orqali davlat barqarorligini, shaffofligini va demokratik tizimni mustahkamlaydi. Bu institutning mavjudligi va faoliyati fuqarolarning siyosiy faolligini oshirish va demokratik institutlarni mustahkamlashga xizmat qiladi.

O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi davlat hokimiyatining eng muhim bo‘g‘ini bo‘lib, qonun chiqaruvchi organ sifatida mamlakatning siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy hayotida markaziy rol o‘ynaydi. Oliy Majlisning ikki palatasi – Qonunchilik palatasi va Senat – o‘zaro hamkorlikda qonunlarni ishlab chiqish, davlat byudjeti va moliyaviy nazoratni amalga oshirish, Prezident va hukumat faoliyatini kuzatish hamda fuqarolar manfaatlarini himoya qilish vazifalarini bajaradi.

Qonun chiqarish jarayoni Oliy Majlisning demokratik va shaffof ishlashini ta’minlaydi, fuqarolarni siyosiy jarayonlarda faol ishtirok etishiga imkon yaratadi. Shuningdek, Oliy Majlis jamiyat va davlat o‘rtasidagi samarali aloqani mustahkamlab, demokratik institutlar rivojiga xizmat qiladi. Shu tariqa, Oliy Majlis nafaqat qonun chiqaruvchi organ, balki fuqarolarning huquqlari va manfaatlarini himoya qiluvchi demokratik institut sifatida mamlakat barqarorligini ta’minlovchi poydevor hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, 1992 yil.
2. O‘zbekiston Respublikasi Qonunchilik palatasi va Senat to‘g‘risidagi qonun, 1995 yil.
3. O‘zbekiston Respublikasi Qonun chiqarish tartibi, 2000 yil.
4. O‘zbekiston Respublikasi Davlat byudjeti to‘g‘risidagi qonun, 2001 yil.